

ოქტრი სხუპრება

სამთავრო სალიტერატურული

1917 № 88

ქვირა, გვინ ბისუგი 1.

წელიწადი მესამე გ. მო-
ცემისა ფ. ხი 30 კაბ.

სიმღერა

გზა დაბნეული ვიღოდი,
 შემჯავრდა ქვეყნად ყოველი,—
 ვიბობდი: სად ხარ სამოთხევე?
 მამულში უნეს ხეს მოველი! —
 ხმა იღუშალმა ჩამდ ხა:
 „გახარებს სეფტი-ცხოველი!“

გული ზნდებოდა, მამულო,
 უნის ტყვეობით მზე-ზნელო,
 ნეტაი როდის უგწყდება
 უღრან ტყეშია გზა-ძნელი?
 —ოდეს აღსდგება დეზსნელი—
 ხალხი მომქედი, ცხოველი!..

აზიძე

28 ენენ. 1917 წ.

ვასო აბაშიძე

სტენო მოდერნიზაციის 40 წ. შესრულების გამო.

ღვინობისთვის 1.

კლდეში გაქირვებული ზღვაში გავაო, და ჯ. გვასწავლის ჩვენი ხალხის სიბრძნე.

ბედის კმაყოფილი და მამლარი მუდამ ნებერად განისვენებს.

ჩვენ-კი ამის ნება არა გვაქვს.

გაქირვება აუტანელი, ნაკლებობა დაუთვალავი, —ი ჩვენი ხვედრი.

სულიერად სხვისი მონები, ნივთიერად სხვისი ყმები, აზრით და რწმენით სხვისი ტიკინები, ტინგიცნი, ტიტლიკუხანი და მშიერნი!

აი, ვინა ვართ!

თითქმის სამი ათას წელს ოფლით და სისხლით მორწყულ სამშობლოში სამშობლო დაკარგულნი, —ი სახელი ჩვენი...

გარედ, შორს უცხოეთში მრავალი განწირული სიცოცხლე ქართველისა, შინ გუმბათ-ქერ ჩამონგრეული ტაძრები მამა-პაპათა, მდაბიო ხალხი—მთელი ჩვენი სოფლები გონებრივ წყვდიადში ჩაფლული, თავის შეუგნებლობით სხვის ბრმა იარაღად გადაქცეული სამშობლოს-ვე საზიანოდ, —ი ჩვენი მდგომარეობა..

შებილწულია ტაძარი ჩვენი, ძირს განრთხულია წმიდათა-წმიდა ღმრთა ჩვენის ერისა!..

სახიობა, მუსიკა, რიტორება ჩვენი შობლიური არარად აჩის ქმნილი...

და ეს მაშინ, როდესაც ჩვენი ქვეყნის საბაჟო შეილნი სხვათა კერას აღვივებენ, სხვათა კერს ახარებენ, სხვათა სამსხვერპლოზე სწირავენ და ჰქმნიან დიდებასა!..

სად არის სამართალი?!

ნუ თუ სამშობლო ჩემი აღარ აღსდგება ყოვლითა დიდებითა თვისითა?!

უნდა აღსდგეს და უეჭველად დღესვე, დღეს უნდა შეიქმნეს იგი თავისთავის მზრუნველ-პატრონი.

დღეს, ერთი საუკუნის შავ ბნელი ძილისა და გლოვის შემდეგ, სვეტი-ცხოველის ბჭენი განიღებინ და კვლავ განიხარებენ სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის კურთხევით.

მთელი ქართველი ერის მორწმუნე სულიერი მოთხოვნილება ოდნავ მაინც დაკმაყოფილდება.

მგარამ ერის ასალორძინებლად მართო ეკლესიის აღდგენა არა კმარა!

საქირთა ქართველი ხალხის პოლიტიკურ უფლებების აღიარება და მისი ეკონომიური განვითარების თავისუფლების განმტკიცება.

ძველმა საქართველომ მრავალ საუკუნიან ცხოვრებით, ხოლო ახალმა საქართველომ თვისი დემოკრატიის მოწინავე მისწრაფებით უკვე მოიპოვა თავისუფალ ცხოვრების უფლება, იგი ღირსია ამისი და უნდა მიიღოს კ დეც.

მრავალტანჯულმა და წამებულმა ქართველმა ხალხმა—საქართველოს დემოკრატია ერთ მთლიან ერთ შეერთებულმა,—დღესვე უნდა განახორციელოს თვისი პოლიტიკური უფლებანი.

დღეს უნდა „გასწყვიტოს ჯაჭვი მონური სულისა დამაბუნებამ..“

სვეტი ცხოველმა უნდა გამოსცეს ეს ხმა ტკბილი, რომ ჩვენს ცხოვრებას განეშოროს საუკუნოებრივი ძილი!

დღევანდელი დღე უნდა შეიქმნეს ჩვენი აღდგომის დღე!

დღესვე უნდა აფრიალდეს ავტონომიურ საქართველოს ღმრთა!..

იოსებ იმედაშვილი

უკრაინის ცხოვრებიდან

„ბატო“ ტარას შევჩენკო, გენიალური ხალხური პოეტი, ყმად ნამყოფი, მაგრამ რუსის პოეტ ქუკოვსკის მეტადინეობით ყმობიდან გამოიყიდული. დიდი დევნა-ტანჯვა გამოიარა რუსის მოაფრობისაგან. მაშად ითვლება უკრაინის პოეზიისა; მესაიდუმლე ხალხის სულის-ვერთებისა, ტანჯვა-აუებისა. ცნობილია აგრედვე როგორც მხატვარი.

ქოში ტრაქსანი

არამც თუ ქართველი სცაოგადობა, არამედ უმრავლესობა რუსის ხალხისა აქამდე არ იცნობდ, არსებობს უკრაინა, უკრაინის ხალხი და სმარად ზოგი უკვირბობთ, ზოგი (ნოლიტეიანები) განებე ურუდუნ რუსის ერში და იხსენიებდნენ მხოლოდ „ხხოლებად“, „მილაროსებად (ეს ტერმინი განებე შეთხუღია რუსის დედოფალ კატერინესგან, რათა უკრაინა გაეთქვიფა რუსის ერში). რუსის ტამოჩინელი, მოღვაწენი ხლაც სმირად გაიბისიან და სწერენ: „უკრაინა“, „უკრაინელი“ განებე გამოტონილი ტერმინებისათ, უკრაინა როგორც განცალკევებული, თავისებური, დამოუკიდებელი ერი არ არსებობდა.

ამისთანა ჭორების გასაფრტავად, მოგვეჩვენ უკრაინელთა თახი ტრანქტატი, სხლაც ნათლად ხაჩვენებია, რომ არამც თუ უკრაინა არ არსებობდა; მას ისეთი დემოკრატიული-არესპუბლიკანური სახელმწიფოებრივი მართავა-გამჯობა ჰქონდა, როგორცისკენ მიესწრაფიან ხლანდელი კულტურისანი ერები. მხოლოდ რუსის „ცარიზმი“ მოიწადინა ამოქმთ უკრაინელებში ეს თავისუფლების სიყვარული. თითქოს მიადწია ამ საწადელსა, 250 წელს ტამად იყოღია უკრაინა, მაგრამ უკრაინულმა თავისებობამ, ერთეულმა ერისობამ იფეთქა და გაქანა ერთეულ თავისუფლებისაკენ, თან გაიტაცა სხვა ეროვნებისნი, მთ ისულდემულებს და ძალას იძღვეს თავისი ხლანდელი, სამშობლოსადმი თავგანწირული სიყვარულის მკაღლითებით.

(თუ ვინ არიან, რას წარმოადგენენ, ან რა მსურთ შიამთაგონ უკრაინელებმა—ამის შესახებ დაბეჭდილი იქნება მოკლე სანძი უკრაინულ პრესისათვის მიხაილო გრუშკისთვის წერადაი).

№ 1.

პრეზიდენტის ტრაქტატი

გეტმანი ბოგდან ხმელნიანსკი გარდაიცვალა 1657 წ. დაიწყო იმ ვერაც მოსკოველებს* და პოლონელების წინააღმდეგ შევიდის და სემიკრანის დასაზრებთ.

მუხლები, რომლის ძალით 263 წლის წინ (1654 წ. გეტმან ბ. ხმელნიანცი დაუგეგმიდა მოსკოვის (რუსეთს). ეს ხელშეკრულება 153 წლის წინ (1764 წ. ვერაკულად დაარდვა მოსკოვამ.

1) მთელი უკრაინა—მარჯვენა-მხრის მარტხენა მხრისა ე. ი. დნებრის იქით-აქეთ) და კალიცია—წარმომადგენს რუსეთისაგან დამოუკიდებელ ცალკე რეზუბლიკას.

2) აქვს თავისი დამოუკიდებელი განმარტებლობა და სამართალი.

3) თავისუფალი ხმებით აირჩევს გეტმანს და უგულა მამასხლისს.

4) აქვს უფლება მოლაზარაკება იქონიოს ელჩებთან და სხვა სახელმწიფოსთან დასდოს ხელშეკრულება.

5, მოსკოვი არ გაბედავს დაარდვისს უძველესი უფლებანი გლეხებისა, კაზაკებისა, დაბა ქალაქებისა, მოქალაქეებისა და სამღვდელუბებისა; უკრაინის ეკლესია დამოუკიდებელია მოსკოვის ეკლესიისაგან.

6, ვერავინ გაბედავს გლეხების (ე. ი. სოფელუბების*) და კაზაკების მიწების წართმევს.

7, უკრაინის ჰუგის თავისი საკუთარი ჯარა.

8, უკრაინა და მოსკოვი ეშველება ერთადერთად მისი დრს.

№ 2.

გალიციის ტრაქტატი.

გეტმანი ივანე ვიგოვსკი, პოლონეთთან და ეიროპის ხანთან ერთად ეომებოდა მოსკოვინებს:

*) უკრაინაში თავადი, აზნაურა და გლეხი არ არსებობდა. აქ გლეხი მახარია სოფლელის მნიშვნელობით.

**) სიტყვას „მოსკოველი“, „მოსკოვია“ და მოსკოვერინა—ს უკრაინელები განგებ ხმარობენ, რადგანაც რუსებს ვეღვიანა ტერმინებს „რუსი“ „რუსეთი.“
მირ. მარხელი.

მთელი დამარტის კონტოშან, დასტურდაი 1684 წელს.

ეს ხელშეკრულება დასდო 1658 წ. გეტმან ვიგოვსკი პოლონელებთან, როცა სან, რომ მოსკოვი ვერაკულად ფეხ-ქვეშ თედავს პერეასლავის ტრაქტატს და ცდილობს დამონოს უკრაინის ხადსი.

1, უკრაინა შედის კავშირში (უგდერატია) ლიტველებთან და პოლონელებთან, როგორც ცალკე ერთეული „ადგი უკრაინის სამთავროს“ სახელით კიევის დედა ქალაქით.

2, უმაღლესი ბრძანებლობა და ძალა უკრაინაში ენიჭება უკრაინის სეიმს და გეტმანს.

3, უკრაინის ჰუგის თავისი საკუთარი ჯარა, თავისი სახელმწიფო ფინანსი, თავისი უფა.

4, უკრაინაში უნდა იყვეს ორი უნივერსიტეტი [კიევი და უკრაინის სხვა ადგილას], მთელი უკრაინაში საშუალო და დაბალი სსწავლებელი; თავისუფლება ბეჭდვისა, სიტყვისა და სარწმუნოებისა.*

5, შეუვს (ე. ი. ლიტვა-პოლონეთ-უკრაინის შეუვს. და სკერთო რადს (სენატს) ირჩევს ერთად უკრაინა, ლიტვა და პოლონეთა.

6 უკრაინის აქვს უფლება ნაოსნობა-კაჭკობისა შე ცდევაც.

№ 3.

გეტმანი პეტრო დოროშენკო.

(ოსმალეთთან ერთად ეომებოდა მოსკოველებს და თათქმის სულ კატაკას ოსინ უკრაინიდან. ვარა დაინგავს მოსკოვის საზერობაზე 1698 წ.

უკრაინა-ოსმალეთის ტრაქტატი.

ეს ხელშეკრულება დასდო გეტმან დოროშენკომ ოსმალეთთან 1668 წ. იმის შემდეგ, როცა მოსკოვიმ უსინადისოდ უღადატა უკრაინის, დაარდვა პერეასლავის ტრაქტატი და ანდრსთავის ხელშეკრულებით (1667 წ.) გახვეა ავა ორ ნაწილად: მარჯვენა-მხრისი უკრაინა მისტა პოლონეთს მარხენა მხრისი თეთა შემოავრათა.

1, ოსმალეთი ვადებულებანი მიკმაროს უკრაინის პოლონელების და მოსკოველების წინააღმდეგის განხრებლად და მოაწიოს უკრაინის ხელმწიფებს ეთნოკრავიულ საზღვრებში: დასავლეთით ვისლას

*) იქამდე განათლებული ხალხი იყო უკრაინელები, რომ საშუალოდა უმაღლესი სასწავლებელი ჰქონიათ საუბურობაში. ტყვედის, სიტყვის და სარწმუნოების თავისუფლება დემოკრატიულ რუსეთში არ იყო დასაძ არ არის.

პეტ. დორომენკო ივ. ვიგოვსკი უკრაინის გერბი ბ. ხმელნიცკი ი. მახუბა

და ზეგუბიშლის საზღვრებში და ჩრდილო-აღმოსავლეთით მუტაქლი.

2, უკრაინის უგუბიშლებს ოსმალეთს, როგორც ღამოუკიდებელი სახელმწიფო.

3, არც ოსმალეთს სულთანს, არც ვიციმის ხანს უფლება არ აქვთ გეტმანის დაუკითხავად შეეკან შეზობულ სახელმწიფოებს რაიმე ტრაქტატო.

№ 4.

გეტმანი ივანე მახუბა.

შეგთას დაუკუბიშლად და ეომა მოსკოვშინას. კარაიციჯა სამშობლოს კარედ 1709 წ.

უკრაინა-ფიციის ტრაქტატი

ამ ხელშეკრულებით გეტმანი ივანე მახუბა დაუკუბიშლად 1708 წ. შეგდას, რადგანაც უკვე კარედ ჰხედავდა, რომ ვერატი მოსკოვშინას უკრაინის შეერთების დღიდან (1654 წ.) უფედლოვის არდგუვდა ზურეისაღვის ტრაქტატს.

1) მთელი უკრაინა მარჯუბა-მხრევი, მარცხენა-მხრევი და ზამორთევი ერთდებთან ერთ განუყოფელ უკრაინის რესპუბლიკად.

2, უკრაინის მართვა-გამგეობა გეტმანის და კენერალურ რადის (უკრ. სეიმის) ხელშია; გეტმანთან უნდა იყუნენ ატენერალური მრჩეველიან (სოვეტნიკები) კახაკების მამასახდისებთ, წარმომადგენლებნი ზამორთევიან და თითო უოგედ ზოღაკიან.

3, უკრაინაში უნდა იყუეს უოგედკვარი საეროთა თავისუფლები და უოგელი უკრაინელი თავისუფელი კახაკია.

რუსის „ტარბიშმა“ იქამვე მოადუნა ამისთანა თავისუფლების მოგვარეული უკრაინის ერი, რომ ტყუეს-კრეობას და მდამიო უკრაინელს რდხენრად უკრაინულ ენაზე ღამარაკი; როცა ინტელიგენცია ტდილოად გადგეობების მასში ერგნული კრძობა და ეუნებოდა, შეიღებო უკრაინულად აღამარაკი; ეს უმასუბება: რად მინდა ჩემსებო „ხრდობა“-შეგევა გამოვიდეს წებო შეიღებო, მე მინდა იგი „მინა“ (მატონა) აქნესო. და თავის თავს რუსად

სთვლიდა, ზატარა კარნევით, მე „მადაროსი“ ვარო. მთავრობა იმდენად სდგენიდა უოგედკე უკრაინულს, რომ ეშინოდა ეთქვა, უკრაინელი ვარო. ეს იმ დროს, როცა ოსებს და უკრაინელებს შორის დიდი განსხვავებაა, როცა ამ ორ ერს საერთო ძლიან ცოტა აქვთ. იმისთანა ნამდვილი და მართალი მტინერების დარგი, როგორც ატროზოლოგთაა, ამტეიგებს, ძეღების მოუგანდობით, უკრაინელი ძლიან განინრეგს რუსისკან(მოსკალისკახო) უკრაინელში სჩქეფს ნამდვილი სდგეიანური სისხლი, ხოლო „მოსკალის“ სისხლი ნარევიან; მასში არეულია: სდგეიანური, ფინური, ჩერემისული, თათრული, მორდვასი და სხ.

თუ ეს უფრო მეტ ნაწილს უკრაინის (რუსეთისას, სდარც 30 მილიონია) ეძინა, ერთეული კრძობა მინიშნადე მოადუნდა, სამკეოროდ უკრაინის მიგრე ნაწილი გადიდა (ავსტრიის ნაწილი), რომელიც ნაკლებ დუნას განიციდა, სდხურობდა ნამდვილი კოფენების სხათ. ახ სწორედ ამ ნ მილიონიანმა გადიციამ აღადგინა მთელი უკრაინა, აქედან გამოვიდა დიდ უკრაინულ სინათლე. ზატარა ძმამ უშეგლა დიდს.

და ამის წუადობით რუსეთის უკრაინაში კრძობაშით ითევათ მიძინებულმა კოფენულმა კრძობამ და დღეს ჩვენ გხედავთ, რომ უკრაინა უკვე ნახეგრად ატროზიშიერთია.

იმ დროს, როცა დროებით მთავრობას არც კი ჰსურს მოუსმინოს სხვა სხვა კოფენებათ და მათს ატროზიშიან თხრენაზე საუკეთესო სარდალი რუსეთის მართვა გამგეობისა შუბტებს უდერებს: „სისხლით და რეიით“ გაკვიმსმინდელიებითო, უკრაინა თითქმის უგელა საქმეს დღეს, (კარდა სამხედროსი,*) თვით განაკებს ვენერალიურ სეკრეტარი იატის სხათ.

რატომ მოხდა ასე?

კახა გუშინ არ იყო, რომ უკრაინელებს ჩვენნი, კართეველების იმედი ჰქონდათ, როგორც ეროვნუ-

* თუშვა-კი საკუთარი ვროფენული სამი პოლიტიკევის დღეს უკრაინას.

დად კათოციტონობაერებულს;*) დღეს კი... დღეს ჩვენ გვაქვს მათი იმედი: ატა უკრაინა მოამბოვებს თავის უფლებას და მარტო ჩვენს მოგვემჩინა... ეს მოსდა სულ უბრალოდ. უკრაინაში ვეფალა მოამქედა მარტა შეთანხმდა და ერთსუფოვანად მოითხოვა თავისი უფლებანი.

დროებათა მთავრობამ შეხება, რომ უკრაინა დადს წარმოადგენს და მას ანკარაში უნდა გაუწიოს. ან სწორედ მაშინ დაამტკიცა მისი მთხოვნილებანი.

უკრაინის მოქმედება ჩვენთვის მაგალითია.
მარ. ხანკელა

კვირი 1917 წ. ენკ. 12

ენა

მ უ შ ე ბ ს I

ბრძოლის მთავარი იარაღი გონებაა. განვითარებული გონება სიარსებო ბრძოლას გვიადვილებს. ამიტომ ყველა ჩვენთაგანი ცდილობს მეტად შეიგნოს, მეტად განვითარდეს. გონების დამხმარე საშუალებათა ჩვენ გვაგინია ენა. ენის შემწეობით გამოვუქვამთ ნააზრებს, ენის შემწეობით ამ ნააზრებს ვანვითარებთ და ამ გეზად ვიძენთ შეგნებას. ჩვენს მაზანს შეგნებით უნდა მივხსნით; ამიტომ მეტი ღირსების ენა ამ მხრივ მეტად შეგვიუკობს ხელს.

დღედიწის ზურგზე ცხრაასი ენა ცნობილია ხუთასი ფესვით. მათი ღირსება არის არის დამოკიდებული მათ სიტყვათა სიმდიდრეზე და მუსიკალობაზე. ქართული ენა რჩეულ ენათა შორის ითვლება, ვარდა ამისა ზედმეტი ღირსებითაც აღინიშნება: იგი მწიგნობრული იგივე ხალხურია. რუსულ მწიგნობრული იგი ხალხურ ენათ ვერ ჩაითვლება. ასრევე ითქმის სხვათა ენებზე. სომხური მარტულა არა ნაალებ მნელია რუსულს მართლურაზე. თუ რუსის გლგხსა სითანადო ცოდნა არა აქვს, მწიგნობრულ ენას ძნელათ იცებს; ქართული მწიგნობრული ენა-კი, როგორც ხალხური, ადვილად გასაგებია. მართლურა ც იდვილი შესასწავლია. ჩვენს ნიკიერს უსწავ-

*) სიტყვბრეს რვა დაწეებული ეროვნებათა კონფერენცია უკრაინის მეთხუთმეტი შესადა. თამამად შევეცილიან ვთქვათ, რომ უკრაინა მეტრე ეროვნებათა მეთაურია დღეს.

ლოლს ადვილად შეუძლიან განვითარება და ლიტერატურული მოღვაწეობა მაშინ, როდესაც ეს სხვა ერის წასწავლისაც კი ეძინება. იმისთვის ჩვენ შედარებით სხვა ერებთან მეტი მწერლები გვყავს და მეტი პოეტებიც. ეს ჩვენი ენის ღირსების და ბუნების ბრალია და ამიტომ ჩვენი ენა ჩვენი წამამყვლ უნდა ჩაითვალოს როგორც ნაციონალური, ისე ინტერნაციონალური თვალთა ხედვის ისრით.

მაგრამ ჩვენ არამც თუ მით ვამაყობთ და მას ვიცავთ, პირიქით მას ველალატობთ და ჩვენ თვითონ უარს ვყოფთ და ვ მახინჯებთ.

ენლა ქალაქის გამგეობა და სოფლის საბარათელოები ჩვენს ხელშია. როგორც ვახუთები აღნიშნავენ, განცხადებებს დღეს უფრო ნაკლებათ ბეჭდავენ ქართულად, მინამ წინათ. ჩვენ-კი ხშირად გვსმენია, რომ ენისა და ეროვნების თავამოდებული დაცველები ვართო, მაგრამ ჩვენს დღედევრობას უფრო ვინნთ მინამ თავამოდებას.

ჩვენი ზოგიერთი ნასწავლებლები ხომ ნახევრად ვადავარებული ერთი რუსულად ნაფიქრალს ვიწერამენ.

გამართლის სტილი ხალხური სტილია და ჩვენც ასეთს ენაზე გვაქვს ლაპარაკი. ვანა მისი ბუნებრივად ნაღლად არა სჩანს, რომ ასეთი ერთი უფრო ადვილია განვითარება?

ჩვენი სამოციანი წლების ბუმბერაზი მწერლებიც ხალხური ერთი სწერდენ. სწორეთ მათი ენა-წყლიანობის ზედგაუფენის ბრალია, რომ ჩვენში სოკოლავით იბადებიან, ვიგორც, პოეტები.

აი, ღირსება ქართული ხალხური ენისა, მაგრამ ჩვენ ეს ვერ შეგვიღონა და იგი დაუღვერობით შევრუვენით და ამით მოვალეობას უღალატეთ. ეს-კი იგივე შეგნებას დალატია.

ჩვენ მოვალე ვართ დავიცვათ ქართული ენა, როგორც ერთი საუკეთესო საშუალებათაგანი ჩვენი განვითარებას.

დროა გონს მოვიდეთ. და შევიგნოთ ჩვენი ენის ღირსება. ვეცადით ასეთი საბარცხიო საქმე არ ვანმოკიდდეს, როგორც ჩაინდინეს ზოგიერთმა ქართველმა შობლებმა, რომელთაც უცხადებდნენ, სადაც ჯერარს, რომ მაგის შეიღლებს დედა ენაზე არ ასწავლონ. ასეთ მოვლენებზე თვალ-ყურს ქერა ყველაზდ მეტათ ჩვენ—მუშებს უნდა გვიგნტერესებოდეს. მაშ მეტი ენერგია ამ საქმეში. ბრძოლა და და ზიზილი მას, ვინც დედა ენა უარაყოს.

მუშა მის, დავიძე...

ჩვენი ხალკვნების მშობნი

ვასო აბაშიძე

საერთოდ ჩვენნი ვისაც კოტა ნ ქი და უნარი გამოუჩნდება ხოლმე მშობელ სცენას გაურბის და რუსის საზოგადოებას ემსახურება, ვითომც ვასაძართოლებელი სასულიერო აქვს სამშობლო სცენა ნეთიერად ვერ გვაკმაყოფილებსო.

საუბედუროდ თუ ჩვენს ხელოვნებას ბევრი ოთარბევი ჰყავს, საზოგადოებრივ განიანა.

ვ ნ არის, ის რომელსაც თავის მალალ ნიქით შეეძლო რუსული სცენა დემშვენებინა ნეთიერად უზრუნველჰყო თავისი თავი, მაგრამ მან უკუ ადლო ყველა ეგ: არ მოერიდა სიღარიბეს, შეადგმოლა ყოველ დამბროკოლებს, მიღლა ასწია სამშობლო ხელოვნების დროშა და თავის ნ ქით ემსახურა ქართულ სასცენო ხელოვნების აყვავებას.

იგი სამშობლო ხელოვნების გმორია ჩვენი ვასო აბაშიძე, რომელიც ორმოცი წელიწადია რაც ემსახურება სამშობლო სცენას.

მაგრამ ყველაფერს ხომ საზღვარი აქვს და ვასო აბაშიძეც დაიღალა:

— „ალარ შემიძლია“ — გულ აძლილათ მოხრა ვასო უკანასკნელ საუბრის დროს: „დავიღალე! ნუ თუ საზოგადოება ვერა ხედავს, რომ ძლიერა ვსდგე ვარ სცენაზე? მეყო რაც გადმნდა, შიმშილი, ყოველ ნაბიჯზე დამბროკოება, ავადმყოფობა და სიბერე. დავ, ახალგაზღვებმა განაგრძო გზა და მე კი სულით და გულით ვუსურვებ მათ გამარჯვებას. მინდა უკანასკნელი წელი ჩემი სიცოცხლისა ვავატარო მოსვენებაში, ვგრძნობ,

რომ სიკვდილი შორს არ არის. ავადმყოფობამ ხელი დამრია, არც სახსარი მაქვს... ხალხი ვეპყურებს ჩემ თამაშს და ხარხარებს მე კი გუწებაში ვტირი“...

ჩვენი მოვალეობაა დამსახურებულ საყვარელი მსახიობის ამ განცხადებას ჩაუტვირდეთ შევკრბეთ რომ უზრუნველ ვყოთ მისი უკანასკნელი წლები.

ჩვენი რედაქცია აღნიშნავს რა მის ორმოცი წლის ხაყოფიერ მღვაწეობას, გამოსთქვამს მწუხარებას, რომ მსახიობს გადაწყვეტილია აქვს გამოეთხოვოს სცენას, მოუწოდებს ქართულ დრამატულ საზოგადოებას, ქართველ დრამატულ მსახიობთა კავშირს, ქართველ მომღერალ-მუსიკოსთა კავშირს და საზოგადოებას რომ შეუდგინენ სქემს — მის გამოსათხოვარ დღის სამადლობელი გამართვა და მით მიიხდონ ვალიგენიალურ მსახიობის წინაშე.

დ. არაკივილი

ჩვენდა საუბედუროდ თუ ხელოვნების ოთარბევი გვეყავან, სამაგიეროდ არიან გმირნიც, რომელთაც სულით და გულით სურთ შესწირონ თავი საზოგადო მოღვაწეობას. მაგრამ თვით ჩვენს საზოგადოების გულცილობს წყალობით იძლებულნი არიან დარჩენი უტკბათში და სხვას ემსახურან.

მოგახსენებთ დ. არაკივილზე, მაელი შესიკალური რუსეთი მას პატეხს სცემს და აღიღებს.

საუბედუროდ დ. არაკივილი ხშირად ავადმყოფობს გულის სისუსტით და მისი დარჩენა მოსკოვში ყოვლად შეუძლებელია. ჩვენი მოვალეობაა, გამოეწვიოთ საჩქაროდ ვდ დიდათ სასარგებლო კაცი, რომელმაც მრავალი შესძინა და შესძინს ქართველ ხელოვნებას.

დროა დაუბრუნეთ იგი თავის საყვარელ სამშობლოს!

დაყოფება ყოვლად შეუძლებელია!

გვ. წერეთელი

როს მზა მიხინს.

როს მზე იცინის ვიციანი მეცა,
ოღეს მწუხრდება, ობლად ვტირი მე,
ვიხიობ, დაგეძებ ძალთა ძალებში,
ყველგან დაგეძებ, შენი ქირიმე!
კვალად მოფრინდი, სულისა მტრედო,
კვლავ გამინათე მკმუნავი გული...
ხედავ მძიმეა სევდა სოფლისა, —
ხედავ? უვარდოთ კენესის ბუღბული!

1907 წ.

ღარა ხხელქიანისა

საქართველოს მწერლების მიწვევა

ნოე უორდანია

წ. დარჩიაშვილი

პრჩილ ჯორჯაძე

ქ ა რ ი მ ნ შ ი მ რ ა

დღეს მცხეთაში სრულიად საქართველო, კათალიკოს-პატრიარქად ეკურთხება.

დავებრძოლი, დავჩაინაკლი, წვერი შემგენა ტალრა,
სამშობლოს თავს არ ვადვივარ, გული მან დამინალარა.

ზემოაღ მოყვანილი სიტყვები კირიონ მღვდელ-მთავარმა 1909 წ. შო-
რეულ ცოც კვენიდან ერთ ქართველთან (მ. იანქოშვილთან) ძღუნად გამოგ-
ზავილ სურათს წააწერა.

სამშობლოსზე ფიქრმა და ნაღველმა რო მართლა და ანაღარა, ეს სა-
სახეზედაც ეტყობა.

ქართველი ერის—ხალხის საუკუნებრივი წამება თითქო კირიონს აღბე-
დადეს სახეზე. შეხედეთ, თუ რუსთ მფლობის ხელში წამებული საქართველო
არ მოგაგონდეთ: ერთიკა და მეორეც ხომ თვითმპრობელურმა რუსეთმა ა
ჯვარს გააკრა. მაგრამ თურმე რწმენისათვის წამება წართვის აღამიანის სულ
და იგი უქმად არ იკარგება. დღეს ეს წამებული აღამიანი, 60 წ. მიღწეული
საყვარელ ერისაგან რჩეული, თავს დაადგება სრულიად საქართველოს ეკლესიას,
რათა იგი წარმართოს განახლებულის სულით ქართლოსიანთა საკეთილდღეოდ
საქართველოს ეკლესია მუდამ ხალხთან ერთად იყო და თუ ჰსურს სრულიად
არ ჩაპქრეს, დღესაც ხალხს უნდა ამოუდგეს. ამის თავღებია კირიონ მეორის
წარსული მოღვაწეობა, მშვიდობა კურთხევასა მისსა.

იოსებ არიმათიელი

რწმენის ღამეარი

საუკუნეა, რაც საქართველოს
მტრულად ჩაუქრეს რწმენის ღამეარი
დაობლებულს ქართლის ერსა
გამოუსურეს სახლისა კარი.

და შეუეულო, რწმენა გამქრალი
ბოტონოდ იქცა ჩაკრული ერი
წაირუნა ქვეყნის წმიდათა წმიდა,
ზე დედ ნატელის გეგდიოთ რა ვერი.

ქველი დიდება გაგანადგურდა,
შემაგვიტარწვეს წმიდა ტარნი.
შეუბრალეზლად ვიწმემ გასთელა
უღვთო მტრვალს მართლის ჯვარი

და ეოლოეთისკენ ვიდოდით წვერა,
ზურგზე გვეკიდა წამების ჯგერი.
გაგვიტარა შეება—სულის სიამე,
აღარ უწინდა ტანჯვას სასდგარი.

მაგრამ გვეშეკლა ავსულთა ძალა
სიამართლემ სძლია, დამარტბ უნელი:
თვითვე მიეზღო, რისაც წვეთვინა
თავს უმძვრებით იყო მოესეული.

ველად ზეიმობს მის მეუღება,
კათალიკოსის საყურთს იტელი,—
ერი იდვიტბს, ერი აწ სდგება,
დღეს მოწამეა სვეტა ცხოველი!

რწმენის ღამეარი ველა ივეგვიდეგს
ველად დასტებება ქართლისა კერი.
მნაგვრელი ჩაურულს ველარას ავგებს
და შენვლება ჩემს მამულს ფერი.

დ. გაბრუაშვილი.

პ. ი. ყიფიანი

ცნობილი საზოგადო მოღვა
წნ, სხვადასხვა საკულტურო-
საგანმანათლებლო დაწესე-
ბულების დამფუძნებელ-მო-
ზიარე, სოციალ-დემოკრატიული
სტოპ პარტიის წევრი, გარდ
აიკვალა ქიათურაში

სონეტი

ვარსკვლავებივით ანათებენ სატრფოს თვალები,
სატრფოს თვალები გვირგვინია სილამაზისა.
მას დაუჩრდილავს საქართველოს ყველა ქალები,
ლერწმის რხევას გავს რხევა ნაზი სარო ტანისა.

—::—

შუქი ნათელი იფინება, როს იღიმება;
მისი ღიმილი ღიმილია განთიადისა.
მისთვის მიზეზი არ არსებობს სევდა-დარდისა
და გულიგრილია, ვით ბუნების სურვილი, ნება.

—:—

მე კი მიყვარდა და მეწოდა ამაოდ გული.
რომ მოიგონოს ერთხელ მაინც ძველი წარსული,
განა ნარნარი ჩემს სიყვარულს კიდევ დასცინებს?

მოვა, როგორც მე მიველიდი თაიგულითა,
როს ნანატრს წუთებს მოველოდი სიხარულითა,
და ტკბილის ვენით, მოფერებით, აღერს დამიწყებს.
ქნა ო.

ბუერის ქვეშ

ღმის ანცი ნაკადის შხეფვა-მღერა, ლიკლიკი,
თითქო მზავსი მოთქმისა, მაგრამ ამო, ტკბილი კი.

—

არ ისვენებს გეჟმაჟი, ნაზი სევდის მჩინარი—
ეს ნაკადი, მთის მძლევი, ლალად გაღმომღინარი...

—

ნაზად მისთვის სევდით ღდერს, რომ ბუერი მას ჰვარავს,
რომ ველარ სკვრეტს ცის ტატნობს, რომ ველარ სკვრეტს
ცის კარავს.

—

ჩემი სული ნაკადს ჰგავს.. ნაკადივით მეცა ვმღერ,
მაგრამ, ვაგლახ ამითა სხვას რომ ველარ ავამღერ!
აჰო ვინორაჟ

(გაგრძელება.—იხ. „თ. და ც“. № 86)

იოჰან. გთხოვ ამაზე ლაპარაკს ესლა თავი დაანებოთ...

ფრ. ანსა, შე მხოლოდ ვიტყვი, და არც შემძლიან არა ვთქვა, რომ პირობა მივეცი შეფათს ან კვირას უთუთოთ მივიდვ.

იოჰან. თქვენ აღნითქები... მაგრამ, ფრედლინ, ასე რათ ვეჭვებოთ?

ფრ. ანსა მრავალი მიზეზების გამო.

იოჰან. (ცხრის ნაზვით პოლთას სტუმს, აღვლევუფა) ნუ თუ სულ ყველა ის, რასაც ასეთს ტანჯვით მივალწიე, უნდა შევწირო მსხვერპლოდ, ამ წყევულ-შეჭენებულ წესიერება-არგიანობას? ნუ თუ ხალხს არ ძალუმს შევიგოს, რომ იმისთანა შემთხვევაში, როდესაც ორივე მხარე მოგებაშია, წარმატებაშია, — დანაშაულები აღარ არის!. განა დედ მამას არ უნდა უხაროდეს, რომ მათი შვილი უკეთესდება? განა ცოლისათვის დასაკლისია, რომ იმისი ქმარი იზრდებ, მალდება გონებრივდ?

ფრ. ანსა, (ტუბალდ თაის აქნეს). ბატონო ექიმე! ერიდებით მავენ აფფეკტებს-აღტაცებით!

იოჰან. (აღმეფაობით) ფრედლინ ანსა? განა მართალს არ ვამბობ?

ფრ. ანსა, „პოკა და არც... თქვენ სხვა შემტყნება ვაქეთ-ღირებულებათა, თქვენ შშობლებს სხვა... თქვენი შშობლები ისე არ აფასებენ ცხოვრების ფაქტებს, როგორც ურათუ კეტე. მე მგონია იმაზე ლაპარაკაც არა ღირს...

იოჰან. არ კიდევაც შევაშია მთელი საშინელება ჩვენთვის!.

ფრ. ანსა აგრეთვე იმათთვისაც... სხვებისათვის, გარეშეთათვის საშინელება... (სიხუშე).

იოჰან. მაგრამ თქვენ ყოველთვის ამბობდით ხოლმე, რომ იქნება არ უნდა მივცეთ, რომ სხვებთან დამოკიდებულება ჩვენს ზნობრივი პირადობა დაზარდლოსო, უნდა ვეროდოთ, ყოველგვარ დამორჩილებას-დამოკიდებულებასო?!

ფრ. ანსა, მაგრამ ითუ ეგ დამოკიდებულება უკვე არსებობს?

იოჰან. მაშ, კარგი... მე დამოკიდებული ვარ... სამწუხაროდ! მაგრამ თქვენ... მაგრამ თქვენ რათ ემორჩილებით სხვებს?

ფრ. ანსა იმიტომ რომ ისინი შემოგარდნენ (სიხუშე).

ფრ. ანსა, თქვენ არა ერთხელ გათქვამთ ჩემთვის, რომ წინაღ გრძობთ სხვანაირს, უფრო სულიერ ურთიერთობას მამა კაცს და დედაკაცს შორის.

იოჰან. (აღტაცებით) დიხ, მე წინაღ გრძობ, მე დარამუნებუღი ვარ, რომ ასეთი ურთიერთობა დამყარდება. პირველ დედულს ცხოველი კა არა, ნამდვილი კაცური კაცი დიქერს! აბა ცხოველი იქორწინებს ცხოველზე, არამედ ადამიანი ადამიანზე!.. მეგობრობა—აი ის ნიადაგი საიდანაც აღმოცენდება სიყვარულის ყვავილით. ის სიყვარული იქნება სალუკუნო, ის იელვარებს საყვარელებით სავსე სულიერისში შენაერთი... მაგრამ მე წინაღ გრძობთ კიდევ სხვა, უფრო ამაღლებულს, დაუფაებელს... გასწყვეტს ღამარაკს და ანსას მიუაზრუნება) მე რომ ცხადით ვარჩევდე თქვენს სახეს, უთუოდ ღიმილს შევინშამდი, არა?.

ფრ. ანსა არა, ბატ. ექიმო! ამ ქვამთ არ ვიციანი ამისთან თქვენ მართალი ხართ: როცა მესწის მივითანა სიტყვები, რომელთაგანაც ხალხი ითვრება, მე... ძველი ჩვეულებისამებრ, ვლიმება ხოლმე. მაგრამ კარგი. დაგეთანხმებით მაგაზე, რომ ჩვენს დამოკიდებულებაში თავი იჩინა რაღაც უფრო მაღალმა, რაღაც ახალმა, არყოფილმა...

იოჰან. (ნაღვლიანად) თქვენ ამაში ეციე შეგაქეთ? გნებავთ გიყენოთ განსხვავება?— განა თქვენ თვითონ არა გრძობთ კეტეს მიმართ ვულწრფელ, მეგობრულ სიყვარულს? განა ჩემი სიყვარული კეტესადმი შესუსტდა? არა! პირიქით ეს გრძობა უფრო გაფართოვდა, გასრულდა, თუ შეიძლება ასე ითქვას...

ფრ. ანსა. ვაქვით რო აგრეა, თუმცა არა მგონია, რო ჩემს მეტმა სხვა ვინმემ ეგ დაიჯეროს. ხედავთ რომ კეტე იღუბება!.. ჩვენ შესახებ არ მინდა თქვენთან ლაპარაკი. ვთქვით რომ ვინმე წინეთ იგრძნო ახალი, უსრულესი ურთიერთობა კაცსა და ქალს შორის, მე პირადობაზე არა ვლაპარაკობ. ამგვარი წინაღ გრძობა შეიძლება შევდაროთ ნაწ

მცენარეს, რომელიც სივანეგებო შოგლი-პატრონობასა თხოულობს.. თქვენ როგორ ფიქრობთ, ბატ ექიმო? ჩვენ იმედი არ უნდა გვქონდეს, რომ ამ მცენარის დასრულებას მოვცდებით... ჩვენ ვერ ვიკოცლებთ იმ დრომდის, როდესაც ის გაიზარდება და ნაყოფს გამოიღებს... იმ მცენარის ნაყოფი (ხეხვისათვის არის დანაშნული.. შთამამელობას რო ვადავცეთ ამგვარი ურთიერთობის ჩანასახი, ჰო... კს კ მგონი შეგვიძლია. მე მგონია, რომ სწორეთაქედან უნდა გამომდინარეობდეს ჩვენი მოვალეობა.

ოქან. თქვენ მიიწ იმ დასკვნამდის მისდინებთ, ჩვენ უნდა ერთმანეთს გავშორდეთ.

ფრ. ანნა. მე არ მიწდოდა პირადათ ჩვენ შესახებ მელაპარაკნა. მაგრამ, რადგანაც თქვენ დაიწყეთ... დიახ, ჩვენ უნდა გავშორდეთ ერთმანეთს... იყო ისეთი წიშები, როდესაც თქვენთან ერთი გზით სიარული ფიქრობდა მაგრამ ეხლა აღარ მიწდა... ოდნავ მეც ვიგრძენი რაღაც მაღლისადმი და იმ დროიდან წინანდელი მიზანი მეტად მდებლად მჩვენება, ჩვენთვის შეუფერად, უღარსად... ამის გულწრფელად ვამბობ! ისეთი 'საბეჭდილება მივიღე ასე გონია მაღალი მითს მიწვრთვლიდან ვაპირებ დაქანებას მეოქი და ფართო, გაშლილი მიწდერიდან ვიწრო ხეში ჩასვლას, სიდაც ჩვეულებრივი სივიწროვე და მკიდრობაა. (სიწმე)

ოქან. არავისი არსებობა საფრთხეში არ ვარდებოდეს?

ფრ. ანნა. ეგ შეუძლებელია.

ოქან. კეტეს რო შესწევდეს იმდენა ძალა? იმას რო შეეძლოს ამ აზრებამდის ამალღობა?..

ფრ. ანნა. კეტემ რო გადაწყვიტოს ჩემი შეფერება... თავისთნ ერთად.. მაშინ მე.. მე არ ვენდობი, ჩემ თავს. ჩვენში... ჩვენ დამოკიდებულებაში არის... რაღაც მტრული განწყობილება იმ მაღალ მისწრაფებისადმი, რომელსაც ჩვენ წინა დ ვგრძნობთ... იღეს შეუძლიან აზრები დამოზრილოს, არა ბატ ექიმო? მაგრამ დრო არ არის ლამა ავანთოთ?

ფრ. ფოკერ. ანთებუდი სანთადით გამოადის იმ

კარბიდან, სიდანჯე გავიდა) იქ ისედა მწელი. ამ საათში ავანთებ ლამაპარს. თქვენ ჯერ მაწდ იყავით ბატ. ბრაუნ.. მე ისე მოგახერხებ, რომ თქვენ...

ოქან. (ანგელებს).

ფრ. ფოკ. (შეშინებული) ვინ არი?

ოქან. ჩვენ აქა ვართ, დელი.

ფრ. ფოკ. შენა ხარ, იოპანესი?

ოქან. ჩვენი ვართ, ფრეილინ ანნა და მე... აი კარებ უკან ვინღა?

ფრ. ფოკ. (კატაქულები) მაგრამ, იოპანესი, განა შენ არ შეგეძლო ლამპის ანთება?.. განა კარგია... ასე, სიბნელეში.. (ანაკს ნაშას. იოპანესი და ანნა ადგილიდან ან აქრანს)

ფრ. ფოკ. იოპანესი!

ოქან. რა იყო, დელი!

ფრ. ფოკ. გრთ წამს არა გცალიან? შენთან ცოტა მოსალაპარაკებელი შიქეს.

ოქან. განა აქ არ თქმის?

ფრ. ფოკ. ერთ წამს თუ ჩემთვის არა გცალია ეკა თქვა და გაათავე...

ოქან. ოპ, ღედი! რასაკვირველია, ვიახლები... უკაცრავოთ ფრეილინ! (დელსთან ერთათ კბინეთ ში გადის)

ფრ. ანნა (ფრანჯო კარდებს უკრავს შემდეგ დაბაღი სმით შფერას) ასისიკვლილოთ დეტანჯეს და მოკვდი ახალგაზრდა, ხალხისათვის ბრძოლაში მედგარი დალიე სული, (სწევებს სიმეგრას: შემოადის ბ. ბრაუნა).

ფრ. ანნა ტაბურეტკისთან ერთათ მთრანადება) საღამომშვიდობისათ ბატ. ბრაუნ! ბრაუნა. უკაცრავოთ თუ შეგაწუხებთ. საღამომშვიდობისათ ფრეილინ!

ფრ. ან. თქვენ რატო ასე იშვიათათ სჩანხართ?

ბრაუნა. როგორ?

ფრ. ან. აქ შილ-შალ გკითხულობენ:

ბრაუნა. სინტერკსოთა ვიკოლდენინა შეთხულობს. დარწმუნებული ვარ იოპანესი არ მიკითხავს...

ფრ. ან. ბატ. იოპანესი! არა.. ფრანუ კეტე. ბრაუნა, ჰოო? სწორე მოგახსენოთ... მაგრამ ეგ რა სპიროთა (სიწმე)

ფრ. ან. მგონია მე და თქვენ დღეს ისეთ

გუნდებზე ვართ, რა საჭიროა ერთმანეთს სსს-
ცდლო ანექლოტები უშვითო. დროს შესაფერს
ხომ ვგრაფურს მოიგონებთ? არის იმისთანა
შემთხვევა, როდესაც ძალათ უნდა იცნოს
კაცმა. ან ანექლოტს ან სხვა რამის..

ბაჰუნი. არა, არა, არ შემძლინ!
ფრ. ან. მე მგონია, რომ თქვენ არ გე-
მით სიცილის მნიშვნელობა.

ბაჰუნი. მე თქვენთან მოსალაპარაკებლად
გიახლ... ფრეილინი.

ფრ. ან. (სდგება) ბრძანეთ, გეთაყვა, მე
ყურს გიგდებთ (შეღის სტოლთან იმორტყდას *)
სწის და შერე ისევე ჰქაყეს).

ბაჰუნი იყო დრო, როდესაც საშენელ
შინაგან ბრძოლას განვიცილიდი.. პარიეში..
როცა ჩვენ ერთმანეთი გავიცანიო. მაგრამ
სწორე გითხრა, დიდი სსსულელე მომიღოდა.
განა სულ ერთია არ არის—მატერობაში
კაცს რამე მიმართულება ექნება თუ არა?..
სელოგენება—ფუფუნებაა, ხოლო ჩვენს დროში
ფუფუნების დასაქმყოფილებელი რამის შექმნა,
ყოველ შემთხვევაში—სამარტსინოა. თქვენმა
გაცნობამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემ-
ზე და, რაც უფრო საყურადღებოა, მაშინ
ვისწოვლე თქვენი ფასი და პატივისცემა..

ფრ. ან. (გვახილავს აჩვენებს გულგრადად) ის,
რასაც თქვენ ლაპარაკობთ, თუეცა ზრდილო-
ბის ცოტა მოკლებულია, მაგრამ, სულ ერთია,
განაგრძეთ.

ბაჰუნი. თუ ამისთანა სიტყვებს შეურაც-
სყოფად მიიღებთ, ფრეილინი, მაშინ არ ვიცი...
თქვენ ამართლებთ ჩემ აზრს...

ფრ. ან. დიდათ ვწუხარ, ბატ ბრაუნ!

ბაჰუნი. მე მწყინს და ვწუხარ კიდე-
სეთეთი იყო სრულებით ყურადღება არ მიმე-
ტკია, მაგრამ საქმე იმაშია... რომ შეგიძლება
სული შეღებვი მოაყვას. შეუძლებელია..

ფრ. ან. (შეღრის დაბაძო ხმით) რაიცა
ხავგრადის ხელთათმანები... მე ყურს გიგდებთ,
ბატ. ბრაუნ!

ბაჰუნი. ფრეილინი, მიკერის, სწორე მოგა-
სწენოთ, რო გიყურებ... თქვენ როგორღაც
*) იხილეთ ჯიშის ვეფლები, როდესაც გახმო-
ბის შემდეგაც ჩვეულებრივ ფერს არა ჰკარგავენ. ან
განმარტი და მერე შეღებვი ყვავილდვი (თავიწლი).

ასე გონია, სრულებით არ გესმით. . სრულე-
ბით ვერ წარმოგიდგენიათ აწინდელი სერო-
ზული მდგომარეობა! (ფრეილე. ანა შდგრის)

ბაჰუნი. ყველა კაცს ხომ აქვს სინილისი?
მე სხვა მივიპართო თქვენს სინილისს.

ფრ. ან. (შეღრე ხანს საჩუქის შემდეგ. შშვი
დად და გულგრადად) სინილისის შესახებ იცით
რას ამბობს პაპი ლეე მეთათ?

ბაჰუნი. არა, არ ვიცი ფრეილინი, და ამ
წამში არც მენიტერებება ვიკოდე.

ფრ. ან. ის ამბობს, რომ სინილისი ის
უბოროტესი მხეცია, რომელიც აღამიანს თა-
ვისი თავის წინააღმდეგ ამხედრებსო... მაგრამ
გთხოვთ განაგრძოთ; მე ყველაფერი მესმის.

ბაჰუნი. რაღა ვთქვა? სუყველაფერი ღლე-
სავით ნათელია... უნდა შეიგნოთ, რომ მთე-
ლი ოჯახის სიკვდილ-სიკოცლის საქმე სწულე-
ბა. მე მგონია, ახალგაზრდა ფრეილე ფოკერა-
ტის ერთი შეხედვება საქმარისია, რომ აღამიანს
ყოველივე ეჭვი გაუფანტოს... მე ვფიქრობ...

ფრ. ან. მე ვფიქრობ... (უგბათ სურათოწყუდათ)
ჰო, აი თურმე რაზე ლაპარაკობდით... მაგრამ
არა, არა, განაგრძეთ..

ბაჰუნი. ღიბს, ღიბს, და მერე თქვენი და-
მოკიდებულება იოპანესთან..

ბა. ან. (სსტყადა) ბატ. ბრაუნ! ექამდის
ყურს გიგდებდით, როგორც ჩემ მეგობრის
მეგობარს. მაგრამ, რის შესახებაც ეხლა ლაპა-
რაკობთ, წინათვე გიცხადებთ, მაგაზე ტუცი-
ლათ ირჯებით... (ბრაუნე ცოტა ხანს დარცხგე-
ნილი წის საჩუქმა... შემდეგ დგება, იღებს შად-
ტოს, შლამას და გაცის იმ სსხით, რომ რამდე-
ნათაც მაზე იყო დაშოკადეუული, სსქმე გააკეთა).

ფრ. ან. (დღეურის ვეფილავს, რადესაც გი
ბაჰუნი კარებს მოეფარება, აღდეგებულო ბოლთას
სტეშს, შემდეგ ცოტა შშვიდაგას და წყაღას სტეშს,
შემოდაის ფრეილე ფოკერატასა)

ფრ. ფოკ. (აღმთებუული, აქეთ იქით იყუ-
რება საჩქარათი მადის ანასთან, როდესაც რწმუნ-
დება რა შირტონი ახთან) იოპანესის გავო სსში-
ნელი აღელვებული ვარ. ხო იცი როგორი
ფიცხია... მე კიდევ გულზე ცსეთი ლოლი მა-
ქეხს... რომ მეტი მოთმენა და დაფრება აღირ
შემიძლიან, ფრეილინი! ფრეილინი ანა (სსშო-
ნდად შეწყაუდი და შდგრის სსხით ვეფურებს ანას).

ფრ. ან. ვიცი, ვიცი რაც გნებავთ.

ფრ. ფოკ. ბატ. ბრალუნი გულისაარაკათ?

ფრ. ან. უნდა უკოოა, მაგრამ ხმა უწყვეტა,

გულა ევლად დაუმორჩილება და ქვეთანებს!

ფრ. ფოკ. (სწუხს) ფრეილის ანნა! საყვარელო ფრეილინ! გული არ უნდა გავიტყუოთ! ლსრთო შენ ენაცვლდე ნება იოპანესი მაინც შეგვივიდეს თავბრუ მეხვევა. ფრეილინ, ფრეილინ!...

ფრ. ან. ოპ... გადამიარა სრულებით, ნუ სწუხართ ფრუ ფოკერატ!..

ფრ. ფოკ. თქვენც მებრალეებით. მაშ რა-ლა აღამიანი ვიქნებოდი ახსავ რა ვერ ვვარდნობდე.. თქვენც ბებრი ტანგვა გამოგვივლიათ ცხოვრებაში, მე გატყობთ... მაგრამ იოპანესი ჩემთვის უფრო ძვირფასია, ის უფრო ჩემთვის მახლობელია... ამოაი კი მე დამანაშავე არა ვარ... თქვენ ჯერ ახალგაზდა ხართ ფრეილინ, თქვენს წლოვანებაში ბებრის ატანა შეუძლიან აღამიანს.

ფრ. ან. მე სამწინლოდ ვწუხარ, რომ სეკე აი აქამდის მოვიდა..

ფრ. ფოკ. მეც ძალიან ვწუხარ და მწყინს. სტუმარ მოყვარება არავისთვის არ დამიყვედრებია არასოდეს მაგრამ ესლა სხვა გზა არა მაქვს. სასოვადლოთ არც ერთს ჩვენგანს სხვა გზა არა ვაქვს... ამ წმინდა მე არავის არ ვამტყუნებ. ამ ხელად მე მიწა მოგელოაბრაკო როგორც ქალი ქალს. და როგორც დედა. (ხმა უჩანს) და ცრემლები მოსდის.) როგორც იოპანეს დედა, გვედღებუი (ხელს უჭერს) მომეცით ჩემი იოპანესი! დაუბრუნეთ გატანჯულ დედას თავისი შვილი (ფრ. ფოკერატო ეშვება სკამზე. მისი ცრემლები ანნას ხელზე დაეცემა)

ფრ. ან. ძვირფასო ფრუ ფოკერატ! მე დიდათ აღშფოთებული ვარ!.. მაგრამ რის დაბრუნებასა მთხოვთ? განა მე წაგართვით ვინმე?

ფრ. ფოკ. ამას თავი დაევენებოთ, მე იმის განხილვაში არ შევიდვიარ და არც მიწა ვიკლდე ვინ ვინ შეგდნას. მე ერთი რამე ვიცი: ჩემ შვილს თავის დღეში არ გამოუცდია მომავლინებებია ვნებათა დღედა. ისეთი იმედი მქონდა იმისი, რომ სწორედ გითხრათ, ვერ გამოვიდა. (ტარას) ისე იყა დაიმედებული თავის თავზე, ფრეილინ ანნა,

ფრ. ან. ფრუ ფოკერატ, თქვენ რაც გინდებთ სთქვით. მე თქვენ წინაშე, თავის ვასამართლებელი არა მაქვს რა.

ფრ. ფოკ. მე არ მიწა რამე ვაწყენინოთ, მით უმეტეს გაგაჯავროთ და აგაღელვოთ, დმერთია მიწამე, მაგრამ მე ხომ სულ ერთიან თქვენს ხელში ვარ და აბიტომ შემოძლია მხოლოდ შეგებეყოთ, შეგვედღებოთ ჩემი დატანჯული გულის სიღრმინან: თავი განეზეთ იოპანეს!, ვიდრე ყოველისფერი დაკარგულ არ არს. ვიდრე კეტეს გული სრულად არ გატეხილა შეიბრალეთ!...

ფრ. ან. ფრუ ფოკერატ! თქვენ მეუის მეტად მამცირებთ. ასე მკონია თავში დამარტყით რამე მეთქი, მაგრამ არა. მე პირდაპირ გეტყვით, ვადაწყვეტილია მე მივდივარ. და თუ ამის მეტი საწუხარი არაფერია.

ფრ. ფოკ. ოპ, მეშინან, თქვენ ესლა უფრო აზვირთდით, ფრეილინ ანნა! სწორედ სიტყვები ვერ მომიგონია, მაგრამ გარემოებამ ისე მოტანა, რომ ამ საათშივე საჭიროა თქვენი წასვლა. თუ შეიძლება აი ამავე საათში.

ფრ. ანნა. (თავის ბარჯს ატყუებს).

ფრ. ფოკ. მე სხვა გზა არა მაქვს, ფრეილინ! (სიწმე)

ფრ. ან. (ბარჯს იღებს ნელ-ნელა მოდის.— შე-მდეგ შექნდება ფრუ ფოკერატის წინაშე) თქვენ როგორ მჭერკობთ,—განა ამ ლაპარაკის შემდეგ შემიძლია ოდნავ მაინც დაგვიანება..

ფრ. ფოკ. ღმერთი იყოს თქვენი მზარველი, ფრეილინ!

ფრ. ან. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ, ფრუ ფოკერატ.

ფრ. ფოკ. იოპანესს ხომ არაფერს ეტყვით იმის შესახებ, რაც ჩვენ აქ ვილაპარაკეთ?

ფრ. ანნა. ნუ სწუხართ, ფრუ ფოკერატ.

ფრ. ფოკ. ღმერთი იყოს თქვენი მზარველი, ფრეილინ ანნა! (ანნა გადის შუშამანდში)

ფრ. ფოკერატო (თავისუფლად ამოისუნთქავს და გადის საწოდ თასში. ვერანადაც ვამჩნევს ფრანაშთ მთხუცი ფოკერატო თბილთ ჩანძული, სამსედრო შინელი აცვია და ზღვის კატის ტუავის ქუდა ხურავს უკან მოსდევს სადგურის მთასმასხურე, რომელსაც ქადაღში კახეული სხვა და სხვა ნიუთბო მათქვს ცალ თვაჯა ვინათ).

ფოკ. (შეკვდება) ანნა!... აქ არავინ არის!? ნიუთბო აქ დაწყება. მომითმინეთ!

შრომის სამეფოში

(გაგრძელება. იხ. ,,თ. და ც.“ № 28

V

ზაფხულის ცხელი ღღერიცო ქარხანაში მუშები ჩქარა საქმიანობდნენ და მოუთმენლად მოელოდნენ საღამოს მოახლოვებას... საღამოს ქარხნის ხაზინისაგან უკანსკნელი პასუხი უნდა მიეღოთ მუშებს, მაგრამ მჭერ წაყენებულ მოთხოვნების შესახებ.

ხანგრძლივ მორჩილებაში მყოფ მუშებს მოთმინება დაპყრობდა, ქარხანაში სურათიც გამოცვლილიყო და წინანდელი სიმშვედრე გამქარაიყო...

მუშების გამოსვლის გამო გიორგი განყოფილებაში ჩქარი ნაბიჯით გაბრახებული დადიოდა და ოლის ვაღხედავდა ხშირახშირათ, რადგანაც ოლია მის ძლიერ ეჯავებოდა, როგორც ერთი მეთაურთაგანი მუშა ქალებსა... ოლია კი გიორგის სრულიათ არ აქცევდა ყურადღებას: იგი თავის საქმეს ასრულებდა, მხოლოდ ხანდისხან მოწყენილი სახით თვალს გადაადგებდა, მის წინ დამხდარ თერთმეტ-ორმეტა წლის გოგონებს, სოფლიდან ახალ ჩამოყვანილთ, რომელნიც გაოფლიანებულნი, შემკრთალნი თავაქანდრულნი მუშაობდნენ...

— იმუშავეთ, იმუშავეთ, პატარებო!... ბედსაგან განწირულგებო!...— ტყუილად მათ დრო-გამოშვებით ოლია ..

ქარხანაში სიწყნარე გიორგიმ დაარღვია: — ეი, შენ ყაზილარო, საით იტყობები?! შესძახა მან პატარა გოგოს, რომელსაც თავი მალა-აეწეა და ვიწრო ფანჯარას უტყუროდა. გიორგის ყვირილზე პატარა გოგო შეკრთა, დაიბნა და თმა აბურტყანა.

— არ გესმის!...— კვლავ განუშეორა გიორგიმ და შივარდა პატარასთან, თავზე ხელი წაატანა და გააქან-გამოაქანა... პატარას ტირილი მოერია, მუშებს ცუდი ფერი გადაეკრათ...

— ეს როგორ შეიძლება!.. ეს რა ამბავია! გაისმა ხმები.

გიორგი შეკრთა. — რა უფლებით სცემთ ბატონო გიორგი?— ხმა მალა შეტეხება ოლია.

— შენ ვინ გკითხავს!— მისცა პასუხი გიორგიმ და თვლები დაუბრიალა.

— განა შეიძლება ასე მოიქცეთ?—

— ეგ ჩემი საქმეა!

— ეგ თქვენი საქმე მუდმივ სახირო არ იქნება თქვენთვის.

— ხმა შესწყვიტა, დედაცოცო!— დაუყვირა გიორგიმ.

— აი ეგ კი ჩემი საქმეა... განა შეიძლება გაჩერება, როცა არა აღამიანობას ხედავ?!..

— ხმა, ხმა!..— დაიღრიალა.

ქარხანაში თითქმის მუშუბაა შესწყდა.

— თქვენთან ლაპარაკი არ ღირს, სიგი გაფრთხილებთ მეტი არ ჩაიდინათ: დედაცოცებსაც შეუშლინთ ანგარიშს მოთხოვნა გასცა პასუხათ ოლიამ.

— მაშ, მაშ!..— გაისმა ხმები.

— ხმა შესწყვიტეთ!— მე თქვენ ყველა დაგიხოვთ!— შესძახა გიორგიმ, საჩქაროთ გარეთ გავირდა და ეზოში სიარული დაიწყო.

— გაიქცა უფროსებთან დასაბეზღებლით— გაიქცეს!..— იყო პასუხი.

გაიარა წლებმა. ქარხანაში სიწყნარე ჩამოდა... პატარა გოგო თვალცრემლიანი პაპიროსებს აწყობდა და შეშინებული ხანდისხან აქეთ-იქით ვახივდავდა...

არ გაუფლია ცოტა ხანსაც და მებუთე განყოფილებიდან მუშა-ქალების სიმღერა მოისმა:

მკითხველო, თუ ქარხანაში არ გიცხოვრია, არა მგონია წარმოადგინო რაც მის ეკლემებს შიგნით ხდება: როცა მანქანები გუგუნივებს, ხელები საქმიანობენ, მოგვსმის: ხან გინება, წყუბა, კენესა, ცემა, ხან სიმღერა მელოდიური და ხან ხები უიმედო, — იმედინა და გაბედულიც...

ს. ჟუგისძე (გაგრძელება იქნება).

საქართველო

საქართველომ თვისი ერი დაინახა, რომა პევიობს, ბორკილს იხსნის— ტანჯვის უღელს, უხარიან და ცეკვაობს. გაიბნე იმეღმეილი

წერილი კეპელი

საქართველოს სამეცნიერო ექსპედიცია ექსპედიციის
არქეოლოგი-ისტორიკოსის ექ. თაყაიშვილია თა-
ოსნობით შემდგარი თვენახევრისწინად საოსნალო სა-
ქართველსკენ (თორთუმის ხეობა) რა გაემგზავრა უკ-
ვე თბილისს დაბრუნდა. ექსპედიციის წევრებმა მოია-
რეს ხაბული, ოშკი და იშანი. ყველა ღირს-შესანიშ-
ნავ მონასტრებიდან გადმოიღეს გეგმები, წარწერები,
ფრესკები და ესტამპაჟები (ქანდაკების ფორმა). ექსპე-
დიციაში მონაწილეობდნენ მხატვრები: დ. შვედარდენიძე,
მ. ჭიაურელი, ლ. გუდიაშვილი, ხურათ მოძღვარი
კალგინი, გეოგრაფი—ი. ზდანევიჩი და თვით არქისტ.
ექ. თაყაიშვილი. ნაწილი ექსპედიციის გაემგზავრა პარ-
ხალსკენ.

გ. ბ. გვაზავამ დასწერა ახალი გამოკვლევა „სა-
ქართველო საერთაშორისო უფლებების თვალსაზრისით“.
წიგნი დაიბეჭდება რუსულად, ფრანგულად და ქართუ-
ლად.

პავლე სავარელიძის ლექციაში „ინტერპარტიული
საბჭოს“ შესახები დიდ ძალი ხალხი მოიზიდა და ლექ-
ცია მეტად საინტერესო გამოდგა.

ქართული კლუბი

I კვირის პროგრამა

- კვირა—სალამო წარმოდგენა.
- ორშაბათი—ოპერეტა. მუსიკა
- სამშაბათი—საოჯახო საღამო
- ოთხშაბ.—სინემოტოგრაფ. სიმებ. ორკ.
- ხუთშაბ.—ქართ. წარმოდგენა. მუსიკა
- პარასკე.—ოპერეტა.
- შაბ.—საოჯახო საღამო
- კვირა—რუსული წარმოდგენა

წლის ბოლომდე ღირს 5 მან. ხელის მოწერა
მიიღება თბილისში, რედაქციაში—ბაზრის ქ. № 20,
ადრესანდრეს ბაღის პირდაპირ, საბ. არაგვენიძისა.
საფოსტო მისამართი: თბილისი, რედ. „თეატ. და
ცხოვრება“— იოსებ იმედაშვილს.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი